

Utlåtande 2017:15 RVIII (Dnr 152-1909/2016)

Uppsägning av utförare inom valfrihetssystemet för hemtjänst och tillfälligt uppehåll i upphandlingen med anledning av nytt förfrågningsunderlag

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Samtliga avtal inom valfrihetssystemet för hemtjänst sägs upp fr.o.m. den 1 maj 2017.
2. Ett tillfälligt uppehåll i upphandling av utförare till valfrihetssystemet för hemtjänst införs tills nytt förfrågningsunderlag annonseras. Det tillfälliga stoppet gäller från och med kommunfullmäktiges beslut.

Föredragande borgarrådet Clara Lindblom anför följande.

Ärendet

Kommunfullmäktige har den 5 september 2016 beslutat om att ett nytt förfrågningsunderlag ska tas fram för upphandling av utförare till valfrihetssystemet för hemtjänst. Det nya förfrågningsunderlaget ska ta hänsyn till krav och vägledande principer som framgår i äldrenämndens ärende Utveckling av hemtjänst (dnr 152-643/2016). Utifrån dessa förutsättningar föreslår äldrenämnden att avtalen med befintliga utförare i valfrihetssystemet för hemtjänst sägs upp och att ett tillfälligt stopp införs i upphandlingen tills nytt förfrågningsunderlag börjar gälla den 1 maj 2017. Det tillfälliga stoppet föreslås gälla från och med det datum som kommunfullmäktige beslutar om detta ärende.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret anser att de förändringar som kommunfullmäktige fattat beslut om den 5 september 2016 är av sådan karaktär att befintliga avtal måste sägas upp och utförarna ansöka på nytt, utifrån det kommande förfrågningsunderlaget.

Mina synpunkter

Stockholm står inför en stor demografisk utmaning när gruppen äldre i staden ökar kraftigt på sikt. För att klara denna utmaning krävs en långsiktig planering och samordning kring bland annat kompetensförsörjningen.

Majoriteten i Stockholms stad har påbörjat ett stort förändringsarbete inom hemtjänsten. Att utveckla och förbättra verksamheten är nödvändigt för att staden ska kunna ge framtidens allt fler äldre en vård och omsorg av god kvalitet. Dessutom finns det brister inom hemtjänsten som måste rättas till. Målsättningen är att sätta den äldre i centrum, öka den äldres inflytande, förbättra samverkan runt den äldres behov samt öka handlingsfriheten för hemtjänstpersonalen att tillmötesgå den äldres dagsaktuella behov och önskemål. Även personalkontinuiteten ska höjas och de anställda ska erbjudas kompetensutveckling, trygga anställningar, rimliga arbetsscheman samt heltid eller ökad sysselsättningsgrad till dem som önskar det.

I oktober 2016 beslutade kommunfullmäktige att ett nytt förfrågningsunderlag ska tas fram för upphandling av utförare för hemtjänsten. Syftet med det är att förfrågningsunderlaget ska överensstämma med de förändringar som genomförs. Jag är positiv till detta eftersom vi med ett nytt förfrågningsunderlag kan ställa högre krav på både kvalitet för de äldre och förbättrade arbetsvillkor för de anställda. Nya kvalitetskrav kan även bidra till att oseriösa utförare inte söker sig till stadens hemtjänst.

Jag ställer mig därmed bakom förslaget till beslut att säga upp samtliga avtal inom valfrietssystemet för hemtjänst i väntan på att det nya förfrågningsunderlaget träder i kraft.

Bilaga

Reservationer m.m.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet Joakim Larsson (M) och borgarrådet Lotta Edholm (L) enligt följande.

Detta ärende är en uppföljning av kommunfullmäktiges beslut den 5 september 2016 att ett nytt förfrågningsunderlag för upphandling av utförare till valfrihetssystemet för hemtjänst ska tas fram.

Vi vill – precis som vi gjorde vid tidigare ärendebehandling - även i detta sammanhang betona allvaret och felaktigheten i att den rödgrönrosa majoriteten väljer att försvara för framförallt nya och mindre aktörer inom hemtjänsten genom att ställa ett antal krav som inte känns relevanta eller rimliga. För oss i Alliansen är utgångspunkten med förändringar inom hemtjänsten att omsorgen om de äldre ska bli bättre. Vi ställer oss tveksamma till på vilket sätt ett antal av de föreslagna förändringarna i förfrågningsunderlaget för upphandling av hemtjänsten enligt LOV kommer de äldre till godo i form av ökad kvalitet i omsorgen eller ökad valfrihet av utförare.

1. Arbetskläder – vi anser att frågan om arbetskläder förvisso kan vara angelägen, men att alltför mycket detaljstyrning bör undvikas och kan göra det extra svårt för bra små utförare.
2. Tillgång till lokal för omklädning – vi anser likaså att frågan om tillgång till lokal för omklädning kan vara angelägen, men att alltför mycket detaljstyrning bör undvikas. I synnerhet för bra små utförare kan detta vara svårt.
3. Verksamhetsansvariges närvaro – även frågan om närvaro av de som är verksamhetsansvariga är en detaljstyrning som bör undvikas.
4. Ökad personalkontinuitet – vi stödjer problemformuleringen men undrar samtidigt hur detta kan genomföras praktiskt om enheterna samtidigt ska vara mindre? För att uppnå målen anser vi att olika former av incitament är att föredra framför specifika krav.
5. Arbetsrätliga förhållanden – kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande villkor. Här behövs en specifikation av ”kollektivliknande villkor”.
6. Obligatorisk närvaro vid informationsmöten
7. Samverkan med landstinget
8. Minsta volym/antal brukare vid en viss tid – detta ställer krav på möjligheten att få sin verksamhet bedömd i det hänseendet vid mer än ett tillfälle. Hur tänker förvaltningen kring det? Vi anser därutöver att volymkravet riskerar att bli problematiskt för små utförare.
9. Miljöpåverkan – vi vill uttrycka förhoppningen att detta inte innebär en rekommendation från politiken att samtliga hemtjänstanställda ska använda tjänstecykel i jobbet, vilket skulle ansluta till uttalat önskemål från ansvarigt borgarråd.

Därutöver kommer en metod med referenstagning att införas. Hemtjänstutförare ska kunna lämna referenser som visar att utföraren kan hålla det den lovar kring att

uppfylla stadens krav. Detta torde av förklarliga skäl bli svårt för nystartade företag inom välfärdssektorn.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Samtliga avtal inom valfrihetssystemet för hemtjänst sägs upp fr.o.m. den 1 maj 2017.
2. Ett tillfälligt uppehåll i upphandling av utförare till valfrihetssystemet för hemtjänst införs tills nytt förfrågningsunderlag annonseras. Det tillfälliga stoppet gäller från och med kommunfullmäktiges beslut.

Stockholm den 18 januari 2017

På kommunstyrelsens vägnar:
K A R I N W A N N G Å R D

Clara Lindblom

Kerstin Tillkvist

Särskilt uttalande gjordes av Anna König Jerlmyr, Cecilia Brinck, Dennis Wedin, Johanna Sjö och Markus Nordström (alla M) och Lotta Edholm (L) med hänvisning till Moderaternas och Liberalernas gemensamma särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Karin Ernlund (C) och Erik Slottnér (KD) med hänvisning till Moderaternas och Liberalernas gemensamma särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Kommunfullmäktige har beslutat den 5 september 2016 om att ett nytt förfrågningsunderlag ska tas fram för upphandling av utförare till valfrihetssystemet för hemtjänst. Det nya förfrågningsunderlaget ska ta hänsyn till krav och vägledande principer som framgår i äldrenämndens ärende: Utveckling av hemtjänst (dnr 152-643/2016). Utifrån dessa förutsättningar föreslår äldreförvaltningen att avtalen för befintliga utförare i valfrihetssystemet för hemtjänst sägs upp och att ett tillfälligt stopp införs i upphandlingen tills nytt förfrågningsunderlag börjar gälla den 1 maj 2017. Det tillfälliga stoppet föreslås gälla fr.o.m. det datum som kommunfullmäktige beslutar om detta ärende.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 15 november 2016 följande.

1. Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämna det till kommunstyrelsen samt föreslår kommunstyrelsen att hos kommunfullmäktige föreslå att samtliga avtal inom valfrihetssystemet för hemtjänst sägs upp fr.o.m. 1 maj 2017.
2. Äldrenämnden föreslår kommunstyrelsen att hos kommunfullmäktige föreslå ett tillfälligt uppehåll i upphandling av utförare till valfrihetssystemet för hemtjänst tills nytt förfrågningsunderlag börjat gälla den 1 maj 2017. Det tillfälliga stoppet gäller fr.o.m. datum för kommunfullmäktiges beslut.

Reservation anfördes av, Sofia Modigh (KD), Dennis Wedin m.fl. (alla M) och Ann-Katrin Åslund (L) *bilaga 1*.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 21 oktober 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Utförare som ansöker och verkar i stadens valfrihetssystem ska göra det utifrån samma förutsättningar och villkor. De förändringar som kommunfullmäktige nu fattat beslut om bedömer äldreförvaltningen vara av sådan karaktär att befintliga avtal måste sägas

upp och utförarna ansöka på nytt.

Äldreförvaltningens tidsplan är att det nya förfrågningsunderlaget ska börjar gälla den 1 maj 2017. Samma datum sägs avtalet upp med befintliga utförare.

Uppsägningstiden är sex månader. Det innebär att de nya avtalen, för de utförare som ansökt och blivit godkända, börjar gälla fr.o.m. den 1 december 2017.

Utifrån denna tidsplan föreslår äldreförvaltningen att nya utförare inte ska tas in i valfrihetssystemet innan nytt förfrågningsunderlag börjat gälla. Staden kan inte erbjuda dessa utförare långsiktiga och stabila villkor då samtliga avtal kommer att sägas upp den 1 maj 2017. Äldreförvaltningen föreslår därför ett tillfälligt stopp i upphandlingen av nya utförare tills det nya förfrågningsunderlaget börjar gälla den 1 maj 2017. Det tillfälliga stoppet föreslås gälla fr.o.m. det datum som kommunfullmäktige beslutar om detta ärende.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 12 december 2016 har i huvudsak följande lydelse.

De förändringar som kommunfullmäktige fattat beslut om 5 september 2016 bedömer stadsledningskontoret vara av sådan karaktär att befintliga avtal måste sägas upp och utförarna ansöka på nytt, utifrån det kommande förfrågningsunderlaget.

Stadsledningskontorets upphandlingsenhet har arbetat tillsammans med äldreförvaltningen och stadsledningskontorets juridiska avdelning både inför kommunfullmäktiges beslut i ärendet Utveckling av hemtjänst, dnr 152-643/2016, samt i arbetet med att ta fram nytt förfrågningsunderlag inom hemtjänst.

Stadsledningskontoret bedömer att äldrenämndens förslag är väl avvägda, och ser inte hinder för äldrenämndens förslag. Stadsledningskontorets förslag till beslut är därför i linje med äldrenämndens förslag.

Det tillfälliga uppehållet, gällande upphandling av utförare till valfrihetssystemet, innebär att nya utförare kan ansöka till valfrihetssystemet från 1 maj 2017. Nya utförare kan börja leverera hemtjänst utifrån det nya förfrågningsunderlaget från 1 oktober 2017, enligt äldreförvaltningens tidplan.

Stadsledningskontoret bedömer att en viktig anledning till uppehållet beror på att äldrenämnden inte bör ta in nya utförare som nämnden därefter i närtid behöver säga upp, eftersom det kan få negativ påverkan på de äldres omsorg. Det är inte säkert att utförare kommer att uppfylla kraven i det nya förfrågningsunderlaget.

Stadsledningskontoret bedömer att även om tillfälliga uppehåll i valfrihetssystem inte är optimalt kan det accepteras i detta fall.

Reservationer m.m.

Äldrenämnden

Reservation anfördes av Sofia Modigh (KD), Dennis Wedin m.fl. (alla M) och Ann-Katrin Åslund (L) enligt följande.

Vi föreslår att äldrenämnden beslutar

- att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut
- att därutöver anföra följande

Detta ärende ansluter till kommunfullmäktiges beslut om att ett nytt förfrågningsunderlag ska tas fram för upphandling av utförare till valfrihetssystemet för hemtjänst.

Nu ska befintliga avtal sägas upp och ett tillfälligt stopp införas i upphandlingen tills ett nytt förfrågningsunderlag börjar gälla den 1 maj 2017.

Vi vill även i detta sammanhang med emfas framföra följande:

Det är glädjande att den rödgrönrosa majoriteten bibehåller LOV som upphandlingsform. Fördelarna att med LOV kunna skapa god kvalitet, utbud och kontinuitet för brukarna är tydligt påvisade. Samtidigt kan vi fortsatt konstatera att den rödgrönrosa majoriteten väljer att försvåra för framförallt nya och mindre aktörer inom hemtjänsten genom att ställa krav som varken är relevanta eller rimliga.

Utgångspunkten för förändringar inom hemtjänsten måste vara att omsorgen om de äldre ska bli bättre.

Vi ställer oss fortsatt tveksamma till på vilket sätt ett antal av de föreslagna förändringarna i förfrågningsunderlaget för upphandling av hemtjänsten enligt LOV kommer de äldre till godo i form av ökad kvalitet i omsorgen eller ökad valfrihet av utförare:

1. Arbetskläder – vi anser att frågan om arbetskläder förvisso kan vara angelägen, men att alltför mycket detaljstyrning bör undvikas och kan göra det extra svårt för bra små utförare.
2. Tillgång till lokal för omklädning – vi anser likaså att frågan om tillgång till lokal för omklädning kan vara angelägen, men att alltför mycket detaljstyrning bör undvikas. I synnerhet för bra små utförare kan detta vara svårt.
3. Verksamhetsansvariges närvaro – även frågan om närvaro av de som är verksamhetsansvariga är en detaljstyrning som bör undvikas.

4. Ökad personalkontinuitet – vi stödjer problemformuleringen men undrar samtidigt hur detta kan genomföras praktiskt om enheterna samtidigt ska vara mindre? För att uppnå målen anser vi att olika former av incitament är att föredra framför specifika krav.
5. Arbetsrättsliga förhållanden – kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande villkor. Här behövs en specifikation av ”kollektivliknande villkor”.
6. Obligatorisk närvaro vid informationsmöten
7. Samverkan med landstinget
8. Minsta volym/antal brukare vid en viss tid – detta ställer krav på möjligheten att få sin verksamhet bedömd i det hänseendet vid mer än ett tillfälle. Hur tänker förvaltningen kring det? Vi anser därutöver att volymkravet riskerar att bli problematiskt för små utförare.
9. Miljöpåverkan – vi vill uttrycka förhoppningen att detta inte innebär en rekommendation från politiken att samtliga hemtjänstanställda ska använda tjänstecykel i jobbet, vilket skulle ansluta till uttalat önskemål från ansvarigt borgarråd.

Därutöver kommer en metod med referenstagning att införas. Hemtjänstutförare ska kunna lämna referenser som visar att utföraren kan hålla det den lovar kring att uppfylla stadens krav. Vi allianspartier är också angelägna om att skapa optimala förutsättningar för en hög kvalitet i äldreomsorgen, men referenstagning torde av förklarliga skäl bli svårt för nystartade företag inom välfärdssektorn. Referenstagning får inte innebära att seriösa nya utförare inom hemtjänsten på förhand diskvalificeras.